

ПОЕТИКАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОГО ДОРОБКУ ОСТАПА ВИШНІ

***Анотація.** У статті акцентується увага на особливостях художньої творчості Остапа Вишні. У науковому дослідженні доведено, що письменник намагався заглиблюватися у внутрішній світ людини, передавати максимально її переживання, відчуття та біль. Вказано, що сатира письменника не змогла регенерувати особистісно-пошуковий характер, що спричинило її ідейно-тематичне багатство та стильову різноманітність.*

***Ключові слова:** поетика, художня особливість, творчий доробок, письменник, сатира.*

***Klyueva S.S. Poetic Features of Ostap Vyshnya's Creative Work.** The article focuses on the peculiarities of Ostap Vyshnya's artistic creativity. Scientific research has shown that the writer tried to delve into the inner world of man, to convey as much as possible his experiences, feelings and pain. It is stated that the satire of the writer failed to regenerate the personal search character, which caused its ideological and thematic richness and stylistic diversity.*

***Key words:** poetics, artistic feature, creative work, writer, satire.*

Остап Вишня – під таким ім'ям увійшов у літературу незрівнянний сміхотворець Павло Михайлович Губенко, видатний майстер слова і великий громадянин. Народна любов до письменника була безмежна. Цього не могли заперечити навіть найкращі літературні недруги гумориста. Значення творчого доробку Остапа Вишні важко переоцінити.

Відомо, що творчість Остапа Вишні досліджували критики та літературознавці. На сьогодні нам відомі наукові праці таких дослідників: Біленкої О., Бернадської Н., Дорошенка В., Долиної Н., Журавського А., Лавріненка Ю., Маківчука Ф., Сьондюкова І., Чернова А. та ін.

У творах письменника правдиво показані реалістичні картини тогочасної дійсності. Головною заслугою письменника можна вважати той факт, що він намагався заглиблюватися у внутрішній світ людини,

передавати максимально її переживання, відчуття та біль [9, с. 255]. Однак, досить часто такі елементи характеру та відчуттів своїх головних героїв автор вибудовує за допомогою гумору та сатири, відверто критикуючи панівну верхівку, беззаконня. За допомогою філософських роздумів, Остап Вишня намагається трактувати певні поняття, події, реакції на вчинки.

Слід акцентувати увагу на жанрово-стильовій палітрі письменника. У творчому доробку митця слова є памфлети та фейлетони, гуморески та сатиричні твори, музичні комедії та нариси. У художніх творах автор здебільшого вертається до читачів від першої особи, тим самим даючи читачам самостійно домислити певні картини, які через сатиру прослідкувати одразу досить важко [1, с. 57].

Остап Вишня прийшов у літературу в складну і суперечливу добу в житті молодій українській державі. Це був початок відбудови, запровадження нової економічної політики. Після періоду воєнного лихоліття з його порушеннями природних законів товарообміну між містом і селом постали проблеми поновлення втрачених зв'язків, зміцнення союзу робітничого класу й селянства. Тогочасна влада зосереджувалася на подоланні економічної та культурної відсталості села. Це була проблема номер один у внутрішній політиці партії. І Остап Вишня став активним бійцем її практичного втілення в життя.

Остап Вишня був українським народним гумористом у повному розумінні цього слова: і темами, і сюжетами, і разами, і засобами комізму – в цьому причина його при життєвій популярності й посмертної невмирущості. І здається, єдиний з геніїв української літератури, який за життя не був удостоєний жодної офіційної, навіть найскромнішої премії.

Як талановитий гуморист і лірик виступає Остап Вишня і в своїх неповторно-своєрідних «мисливських усмішках». Іскристий гумор, вміння автора чути образну, дотепну мову народу – ось що насамперед забезпечило їм величезний успіх у читача. Вишня-сатирик наполегливо вивчав життя, зокрема будні колгоспного села; матеріалом для його фейлетонів часто служать конкретні факти. Але письменник не обмежувався їх поверховою констатацією; він підносить ці факти до рівня великих художніх узагальнень. Наявність образів-тилів, які узагальнюють в індивідуальній, конкретно-почуттєвій формі істотні риси відтворюваних негативних явищ, є необхідною умовою, що визначає художньо-пізнавальну цінність сатиричного мистецтва [3, с. 22].

Сміх Остапа Вишні – це сміх життєстверджуючий, проіннятий непохитною впевненістю в перемозі нового. Остап Вишня і в цьому є

гідним спадкоємцем плодотворних традицій класичної української сатири, яка боролася за торжество позитивних ідеалів, що відповідають сподіванням народним [8]. Звернення письменника до сільської тематики мало спорадичний характер. Це були поодинокі публікації, викликані потребою газети, і проблеми, які автор порушував, як кажуть, лежали на поверхні: він викривав куркульство, що прагнуло зміцнити позиції в нових умовах, висміював попівство, яке й далі експлуатувало «чудеса» тощо.

Уважно вдивляючись у життя села, Остап Вишня почав вирізняти важливіші проблеми. І з-поміж них ту, що найбільше вражала: в час великого соціального перевороту село залишалося погано поінформованим про події в країні і в усьому світі, не було забезпечене ні спеціальною, зі політичною, ні навчальною літературою, в ньому занепали. Звідси – відчайдушний заклик автора: «Газету на віддайте на село! Темрява скрізь! Селяни не знають, що робиться» [5, с. 12].

Цю ж тему він порушував і в ряді інших висловів, неможливо навіть уявити той катастрофічний пальної культури, в якому опинилося село. На самий ентузіазм і революційний під експлуатації народу тоді панував абсолютно неписьменний люд на Україні, переважно селяни. Україна мала починати своє відродження і переважно з неї готувати нову лінію життя [6, с. 3].

У цей вир соціальних проблем, які з крайнім напруженням сил розв'язувала партія, кинувся й Остап Вишня, кинувся без роздумів, без далекоюсяжних мистецьких намірів і тим паче без надій на матеріальне благоденство. Він, справді, не лукавив, коли писав на схилі віку, що «взявшись за літературну роботу ніколи не думав про гонорар, про свою славу і про всяке таке», а почав робити те, що «могло дати користь народів» («Думи мої, думи мої...»). Громадянський поклик спонукав його взятися за перо. І, можливо, плоди тої подвижницької праці в ім'я народної користі полягли б безвісними бійцями на газетних шпальтах, якби на них не було печаті рідкісного гумористичного хисту. Усмішка Остапа Вишні прорвала запону літературної одноденщини і стала мистецькою цінністю на довгі часи [7, с. 10].

Перехід Остапа Вишні від сатиричної публіцистики до художньої прози відбувався досить стрімко, хоч зовні її малопомітно, бо після появи його першої гуморески «Чудака, ай-богу» в червні 1921 року він писав мало, публікувався лише в «Червоному перці» і тільки в серпні наступного року почав систематично виступати у «Вістях ВУЦВК» та інших виданнях переважно як фейлетоніст. Але до того він зробив пробу пера як «чистий»

гуморист і сатирик. (Іде про його «Агрономову з Пуплієм Козоцапським полемії Остап Вишня уперше звернувся до комічного образу, що вдає із себе неабиякого спеціаліста з сільського представника [4, с. 80].

Чимало ранніх творів Остапа Вишні присвячено подоланню культурної відсталості пореволюційного села. Гуморист у дохідливій формі розповідає, до яких господарських втрат і чисто житейських незручностей призводить така тяжка спадщина царизму, як неписьменність. Підвищення освіти селянства ставало необхідною передумовою поліпшення його економічного становища. До того, хто ігнорував лікбез, зневажливо ставився до преси, не читав сільськогосподарської літератури, письменник звертався не з поблажливим жартом, а з гострим сатиричним словом [2, с. 1].

Остап Вишня, безперечно, писав правду про післявоєнне село (інакше бо узагалі не мислив працю в літературі), але він, на жаль, не міг сказати всієї правди. Отже, порівняно з творчістю 20-х років художні втрати були дуже відчутні, і головна втрата полягала в тому, що сатира письменника на внутрішні теми не змогла регенерувати свій особистісно-пошуковий характер, чим колись здебільшого обумовлювалося її ідейно-тематичне багатство та стильова різноманітність. Тільки величезний гуморотворчий таланти утримав Остапа Вишню «на плаву» в читацькому морі за таких несприятливих творчих обставин.

Література

1. Гальченко С. «Десятирічка» Остапа Вишні: рукопис із шухляди часів незалежності. *Слово і час*. 2007. №8. С. 57–69.
2. Долина Н. «Вишневих» вам усмішок! *Урядовий кур'єр*. 2009. 13 листопада (№211). С. 1.
3. Дузь І.М. Остап Вишня: Нарис про творчість. К., 1989. 98 с.
4. Плющ П.П. Образ оповідача-автора в творах Остапа Вишні і роль мовних засобів у створенні цього образу. *Українське мовознавство*. 1973. Вип.1. С. 80–87.
5. Сюдюков І. Трагічний сміхотворець: Остап Вишня: драма життя й творча мужність митця. *День*. 2009. 15 серпня (№143). С. 12.
6. Цеков Ю. Остап Вишня-відомий і невідомий: до 100-річчя з дня народження українського письменника О. Вишні. *Українська мова і література в школі*. 1989. №11. С. 3–10.

7. Чернов А. Двічі врятований від розстрілу: 120 років тому народився Остап Вишня (Павло Губенко). *Голос України*. 2009. 13 листопада (№215). С. 10.
8. Шарова Т.М. Історія української літератури I пол. XIX ст. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 278 с.
9. Шарова Т.М., Шаров С.В. Досвід професійної підготовки студентів кафедрою української і зарубіжної літератури у галузі освіти та філології. *Українська література в загальноєвропейському контексті: збірник наукових праць*. Мелітополь, 2019. Випуск 2. С. 255–261.

Костішак І.М.

здобувач вищої освіти

Шаров С.В.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри української і зарубіжної літератури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ОКСАНА РАДУШИНСЬКА «МЕТЕЛИКИ В КРИЖАНИХ ПАНЦИРАХ»: ЖИТТЄВА ДОЛЯ ДИТИНИ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

***Анотація.** У статті представлено творчість Оксани Радушинської та її актуальність для сучасних читачів. Акцентовано увагу на художньому творі «Метелики в крижаних панцирах». Наголошено думку на тому, що люди з фізичними вадами або з обмеженими фізичними можливостями повинні усвідомлювати, що про них піклуються. Саме таку думку доносить до читачів письменниця, яка прагне до розкриття теми інклюзії в художній літературі.*

***Ключові слова:** Оксана Радушєвська, інклюзія, взаємодопомога, підтримка, незламність, віра в себе.*

***Kostishak I.M. Oksana Radushynska «Butterflies in Ice Shells»: Life of a Child with Disabilities.** The article presents the work of Oksana Radushynska and its relevance for modern readers. Emphasis is placed on the work of art «Butterflies in ice shells». It is emphasized that people with disabilities or disabilities should be aware that they are being cared for. This is the opinion*